СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 170. | Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 23. липня, 1923. | VOL. XXXI. | No. 170. | Jersey City, N. J., Monday, July 23, 1923. | THREE CENTS

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКІ МАЙНЕРИ ВИКИДАЮТЬ БОЛЬШЕВИКІВ ІЗ СВОЄЇ КОНВЕНЦІЇ

ВИЛКС БЕРРІ, Па., 20. липня. — З конвенції Злучених Майнерів, яка тут відбувається, викинено нині большевицьких агентів, які хотіли дістатись на салю нарад.

Лідер американських комуністів Вилєм З. Фостер прислав сюди около десять своїх аґентів для ширення большевизму серед антрацитових майнерів.

Вони агітували проти нового уряду Злучених Майнерів, але конвенція ухвалила резолюцію із заявою довіря свому урядови, чим показала большевикам, що їх аґітація безуспішна.

РЕПУБЛИКАНЕЦЬ ЗАПОВІДАЄ ТРЕТЮ ПАРТІЮ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

ВАШИНГТОН, Д. К., 21. липня. — Сенатор Мовзес, голова сенатського републиканського виборчого комітету, каже, що радикалізм в Америці шириться як віспа, та заповідає, що із сього руху виросте сильна третя партія.

ХОТЯТЬ ЛІТАТИ КРУГОМ СВІТА

ВАШИНГТОН, Д. К., 21. липня. — Американська військова воздухоплавна служба робить заходи для приготовання лету довкола світа. У сьому леті взяв би участь цілий відділ літаків.

ПРОСЯТЬ ЇСТИ БІЛЬШЕ ХЛІБА

НЮ ЙОРК, Н. Й., 21. липня. — Наслідком завеликих засобів пшениці в Америці зачався рух, який стремить до того, щоби публику наклонити, аби їла більше хліба.

Нюйорські пекарі просять Нюйорчан, щоби їли щодня по одній кришці хліба більше.

Тоді, кажуть вони, вони зужиють денно муки на $22,000 більше.

КУ КЛАКС КЛЕН СКАРЖИТЬ ГЕРСТА

НЮ ЙОРК, Н. Й., 20. липня. — Ку Клакс Клен звернувся до федерального суду, щоб заборонив місячникови Герста „Інтернешенел" містити статті Нормана Гепгуда проти Ку Клакс Клена, з причини, що він там подає документи, які вкрадено з офісу Ку Клакс Клена в Атланті, Джорджія, і продано Герстови за $3,000.

ГІРКА ДОЛЯ БІДНОГО

НЮ ЙОРК, Н. Й., 20. липня. — На кораблі Рілаєнс прибув нині з Гамбурґа молодий Німець, Карль Болк кральком.

Він дістався в Гамбурґу непомітно на корабель і там окрився біля машинерії. Сім днів лежав там без води і хліба і був би видержав у голоді і до Ню Йорку, але така була горяч біля машинерії, що він, хотяй немічний до краю, мусів видістатись на свіжий воздух.

Видіставшись, признався до всього. Приїхав до Ню Йорку яко „смик". Тут іміґраційній владі сказав, що він вже був в Америці давнійше і хотів знову дістатись сюди, щоб заробити на удержанне родини, яка з голоду вмирає в Німеччині, а яку пізнійше він теж сподівався спровадити до Америки. Не маючи цента при душі, він мусів їхати кральком, бо іншого способу для нього не було.

Він тепер лежить на Еллис Айленд хорий. Американська іміґраційна влада по подужанню відішле його назад домів.

ТРЕБА ПІВ РОКУ НА РОЗІБРАННЄ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ

БРУКЛИН, Н. Й., 20. липня. — Воєнні кораблі, які були на укінченню в тутешній пристані, мають бути розібрані згідно з постановою вашинґтонської розоружної конференції.

Розбиранне потриває яких 6 місяців.

ПАНЧО ВІЛЛЯ ЗГИНУВ

ЧІГУАГУА, Мексико, 20. липня. — Нині рано згинув від кулі відомий мексиканський вожд опришків, ґенерал Франціско (Панчо) Вілля, на фармі Віллі в Канутілльо, Дуранґо.

Убив його таки його секретар Міґуель Трілльо кулею з рушниці.

Опісля вірні Віллі опришки убили на місці Трілля.

Через сю стріляннину повстало розворушенне в цілому Канутілльо. Счинилась дійсна битва, в якій вже досі було понад 100 жертв.

АРГЕНТИНА НЕ МАЄ ГРОШИЙ НА БІЙКУ

БУЕНОС АЙРЕС, столиця Арґентини, 20. липня. — Тутешня часопись Геральд, яка виходить в англійській мові, пише, що Арґентинці радо читали вісти про побіду їх земляка Фірпа у бійці з Американцем Виллердом в Джерзи Сіті, Н. Дж., але вони не спішились би платити високі ціни вступу, якби він бився в Буенос Айрес.

З приводу вісток, що Фірпо мав би битися з Демпсім в Буенос Айрес, газета завважує, що підприємці бійки тут стратили би фінансово, бо не могли би зібрати за вступи на бійку навіть і $200,000, не то $800,000, як вони сподіваються.

Газета завважує, що також Бразилійці або Чілійці не спішились би океаном їхати, щоб подивитись на бійку. Вони, каже Геральд, також як і Арґентинці, вдоволяться прочитанием в газеті, хто побідив.

Друга тутешня англійська газета Стендерд пише в сій справі таксамо як Геральд, зазначуючи, що Американці перечисляться, коли вірять, що арґентійський нарід, який чіслить 9 міліонів, може платити за одну бійку по $800,000.

ЦЕРКОВНІ ДЗВОНИ.

Луцький тижневник Волинське Життя пише:

Церковні дзвони. Вже прийшло до Варшави з Росії дві партії церковних дзвонів. Далі іде третя, в якій є 4 тисячі дзвонів. З яких церков ті дзвони, вже друковано в газетах спис і буде друкуватись дальше. Треба тільки всім слідкувати за газетою і її читати. Всі цікавляться тим, як одержати дзвони з Варшави. Отож для цього треба памятати слідуюче:

1) Дзвони будуть видаватись тільки тим делеґатам, які будуть мати посвідчення або від парохії, або від деканів, або від конеисторії, або від громади. Ці посвідчення повинні бути обовязково підписані місцевим священиком і двома свідками, які можуть ствердити, що дзвони такої то церкви були дійсно вислані до Росії.

2) В посвідченню делеґатів треба зазначити подібну адресу церкви, до якої належить дзвони і адресу делеґата.

3) В посвідченню делеґатів повинні бути зазначені також, які є написі чи знаки на дзвонах.

4) Щоби приспішити доставу дзвонів на місця, а також, щоб лекше й танше коштувала ся достава по зелізниці, треба їх збирати партіями з означением сусідньої зелізно-дорожньої стації, на якій треба вигружати дзвони.

5) Священики, декани і місцева інтеліґенція повинні подбати на місця про те, аби згуртувати сі дзвони в партії, як вказано в 4-ім пункті, а також і про те, щоб ніодин дзвін не пропав, бо то народні гроші.

6) За кільоґрам ваги дзвона треба заплатити у Варшаві 4,500 м. п.

50 ЛІТНИЙ ЮВИЛЕЙ ІСТНОВАННЯ ВІННІПЕГУ БУДУТЬ ОБХОДИЛИ У ЧЕРВНІ, 1924 р.

Мійська Рада у Вінніпеґу згодилась разом з иньшими вінніпеґськими орґанізаціями обходити разом 50 літну річницю основання Вінніпеґу, у червні 1924 року місто святкована сеї річниці в осени, с. р. Ухвала, яку у тім зглядi приняв спеціяльний Ювилейний Комітет Мійської Ради, звучить: „Рішено, що святкованне 50 літної річниці основання міста, має відбутись у червні, 1924 р. і уповажняєсь Мійську Раду поробити відповідні приготовання, і вспівділати з иньшими орґанізаціями, щоби зробити се святкованне успішним. Головною причиною, що се святкованне відложено на червень слідуючого року, було сі, що замало було часу, щоби перевести усі потрібні приготовання до сего святковання у осени; другоюж причиною була обставини, що хотяй місто заінкорпоровано у падолисті, 1873 р., перша мійська рада зібралась доперва у 1874 році.

ЖІНОЧІ ІНСТИТУЦІЇ В КАНАДІ.

Пані В. Маклевлен, секретарка жіночих інституцій в Британ. Коломбії повідомляє, що жіночих інституцій в тій провінції є 111. Усіх членкинь в тих інституціях є чотири тисячі. Усього доходу в мин. році 95 інституцій мали близько 42 тисячі долярів ($41.891) а видатку було $33.228.

ЗМЕНЬШЕННЄ ШВЕДСЬКОЇ АРМІЇ.

Військова комісія шведського парляменту розглядала проект реформи військової служби, внесений лібералами і хліборобським союзом. Проектодавці зміряють до заведення в Швеції однорічної військової служби. Континґент, що сповняв би чинну службу, виносив би 15 тисяч люда. Зменшенне теперішнього стану армії переведено би так: число 28 полків піхоти зменьшилось би до ¼, замісць 8 полків кінноти було би лиш 3, замісць 10 полків артилерії 5. Крім цього зменьшенне обняло б і поодинокі військові одиниці, і так замісць 13 сотень (компаній) полк піхоти складався би лише з 7, полк кінноти з трох шкадронів замісць шістьох, полк артилерії з 6 батерій замісць 11. Так шведська армія числила би 4 дивізії замісць шістьох, з 1908 офіцирами.

ПРИЇХАВ З ЖІНКОЮ ЕСКІМОСКОЮ!

До Винипеґу (в Канаді) приїхав минулого тижня К. Г. Геррис, торговельний аґент, якого торговельним осідком є місцевість, положена 1.000 миль на північ від Да Па., Ман. Приїхав він до Винипеґу зі своєю жінкою, Ескімоскою, її сестрою і своїми двома дітьми, трилітньою і півторарічною дитиною. Двомісячну подорож відбули вони, саньми тягнутими псами, лодкою і зелізничим потягом. Обі Ескимоски дуже заінтересувались Винипеґом. Найбільшим містом, яке вони доси бачили, було Да Па. Усі пятеро відбули щасливо і в повнім здоровлю далеку подорож, а діти є правдивим образом здоровля. Згаданий Гіррис перебув з жінкою кілька днів у Винипеґу, де заосмотрився у свіжий товар. З уваги, що в околицях, де перебуває, є вічний сніг, терпить він дещо на очі. Минулого четверга вернув він до Да Па, а відтам човном до вітчини своєї жінки. Згаданий Геррис веде торговлю переважно з Ескимосами, бо білих людий живе там лиш кількох.

З НЕВОЛІ РУМУНСЬКОЇ.

Румунія належить до держав, в яких безприкладно панує гнет на не державні національности. На Буковині, де більшість населення становлять Українці, перемінив уряд усі українські школи на румунські, обсадив усі уряди румунськими урядниками, одним словом, старається надати Буковині закраску цілком румунської землі. І в Бесарабії тіж не краще. Під той час, коли румунська королівська пара вибиралася в гості до сусідів, зірвався бесарабський мужик до повстання, головно в місцевостях, що сусідують з радянською Україною. Розуміється, місцевий селянський відрух здавлено, причому впало богато жертв по одній і другій стороні. Румунські часописі зазначують, що се большевики переправили озброєний відділ на теперішню румунську територію і сей відділ утік під напором румунських війск. Добре, що хоч є на кого показати пальцем.

БУРЯ І ГРАД НАРОБИЛИ БОГАТО ШКОДИ В КАНАДІ.

В суботу і неділю (8. і 9 липня) західну Канаду навістила велика буря з градом полишаючи за собою сліди великих спустошень в збіжу і будинках. Буря почалась в Саскачевані а закінчилась аж в Кенорі, Онт. Град знищив збіже в Манітобі між Кенмей і Розленд, в Саскачевані в отсих дістріктах: Меґі, Англія, Розтави, Форчун, Зіляндія, Свансон і Бирдво. В Зіляндії впало граду пять цалів грубо.

В Пенденніє фармер зістав убитий в часі, як буря рознесла його стайню на кусники.

В Меґі згинув також фармер в часі, як буря розвалила хату.

В Бетл буря рознесла на куснi презбітеріянську церкву.

З Реджайни доносять, що на просторони 60 миль ширико починаючи від точки кілька миль на полудне від Реджайни і Мус Джо і геть аж до міжнародньої границі, град знищив усе збіже. Околиця на захід від Майлстон потерпіла від граду найбільше.

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ СТРІЛЯЄ СТРАЙКУЮЧИХ РОБІТНИКІВ

ВАРШАВА, 20. липня. — Наслідком великого страйку, який вчера вибух в Польщі і в Галичині, повстали в деяких містах великі заворушення і бої між робітниками і польською поліцією.

Страйк вибух ізза дорожні. Робітники грозили страйком, якщо їх домагання не будуть задоволені, а що до вчера їх не задоволено, страйк вибух учера.

В Лодзі виступило до страйку 70,000 ткацьких робітників. Комуністи скликали там віче, на якому різко осуджували польське „панство". Польська поліція за се розігнала віче. Робітники станули проти насили поліції і зачалась перепалка. Польський уряд каже, що в сій перепалці робітники ранили 17 поліцаїв. Поліція відтак відповіла огнем з крісів і убила одного робітника, а трох тяжко ранила.

Також остра боротьба була в Ченстохові. Там зоружені робітники увійшли до одної фабрики, де ще ішла робота. Коли поліція їх зупинила, вони відповіли револьверами. Тоді польська поліція дала огонь. Вона каже, що робітники ранили чотирох поліцаїв, а поліцаї лише одного робітника.

Польський уряд заявляє, що вже здавив страйк.

АНГЛІЙЦІ ХОТЯТЬ ОСТАВИТИ ФРАНЦІЮ САМУ

ЛОНДОН, 20. липня. — В тутешніх політичних кругах появились голоси, щоби Англія покинула европейський континент і оставила вирішенне французько-німецького спору і інших европейських питань самим Французам.

МІНІСТЕР ДЕЙВИС ЇДЕ В РУРЩИНУ

БЕРЛІН, 19. липня. — Сюди приїхав американський міністер праці Джеймс Дейвис. Відсі він виїздить в Рурщину.

НЕДОСТАЧА УГЛЯ В ЕВРОПІ

БЕРЛІН, 20. липня. — Німеччина замовила в Америці 750,000 тон угля.

Наслідком великого покупу на угле його ціна підскочила тепер до $3.50 за тону.

Уголь скуповує заграницею не тільки Німеччина але також Франція й Італія.

МІЛІОН МАРОК ЗА ДВА ДОЛЯРИ

БЕРЛІН, 20. липня. — Нині тут продавано міліон німецьких паперових марок за два американські доляри.

ВЕЛИКА СПЕКА В ЕСПАНІЇ

МАДРИД, столиця Еспанії, 20. липня. — Нині була страшна спека в Еспанії. Термометер піднісся до 129 степенів Фаренгайта.

ПОЛЬЩІ НЕ ВЕЗЕ

ВАРШАВА, 20. липня. — Польський уряд заборонив ввіз до Польщі всіх вибагливих (люксусових) річий, кромі французьких, бо Франція має свободу ввозу своїх виробів до Польщі на основі французько-польської торговельної умови.

Польський уряд сподівається забороною ввозу люксусових річий зменьшити вивіз гроший з Польщі заграницю і тим способом поправити свої фінанси, але привілей Франції у сій справі зіпсує всі його пляни.

БІДА В „ПАНЬСТВІ"

ВАРШАВА, 19. липня. — Ціла резерва Польщі в грошах заграничних валют виносить 8,000,000 долярів.

(Меньші держави від „великої" Польщі мають далеко більші грошеві резерви в грошах чужих держав, котрі мають якусь вартість).

ДЗЕРЖІНСЬКИЙ ОСТЕРІГАЄ „ЧЕРВОНІ ВІВЦІ" ПЕРЕД МОНАРХІЗМОМ

МОСКВА, 18. липня. — Недавно говорив большевицький комісар Дзержінський про монархістичний рух в Росії.

Він заявив, що аґітація за монархічним ладом в Росії зростає щораз більше. Круги сторонників монархії на зразок англійської поширюються і навіть серед членів комуністичної партії появились конституційно-монархістичні настрої.

Він остерігав комуністів, щоб не піддавались монархістичній пропаганді, бо часто „білі вовки надівають шкіру червоних овець".

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ПОПРОЩАЛИ РОБІТНИКІВ АРА В РОСІЇ

МОСКВА, 19. липня. — Нині попрощав московський большевицький „уряд" представників Американської Ратункової Адміністрації (АРА) в Росії, а вечері, яку дав в честь голови АРА в Росії, полковника Вилієма Гаскелла.

На вечері були большевицькі комісари Леонід Крассін, Григорій Чічерін, Леон Каменев і інші, а також богато з большевицької кольонії в столиці Московщини.

Кромі Гаскела були і другі робітники з АРА і богато з американської кольонії в Москві.

Каменев у своїй промові подякував за поміч Америки вчасі страшної голоднечі Росії, вказуючи на американську гуманність.

ЧИ НЕ ЗЛИЙ ЗНАК?

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 19. липня. — В Румунії сталась рідка подія. Запався верх гори Коломан, високої на 5,000 стіп.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи" 696 Montgomery. Ред. У. Н. Союзу 1830 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДО... ВАРШАВИ.

Ми вже писали про те, що Український Народній Зїзд, який відбувся дня 21-ого мая, 1923, у Львові, признав польську суверенність над Східною Галичиною своїм домаганнем національно-територіяльної автономії для всіх українських земель, разом з Галичиною, під польською зверхностю.

Зноваж нині або завтра подамо (на 4-тій стороні) просьбу українських установ і товариств та професорів і громадських діячів з дня 30-ого червня, 1923, до польського сойму і сенату у Варшаві, щоби основував державний український університет і державну українську політехніку шляхом удержавнення істнуючих вже таких високих шкіл у Львові.

Ся просьба до варшавського сойму се вже друге, хотяй посереднє, признаннє польської суверенности над Східною Галичиною. Просять окупанта яко законну владу української Галичини о виконанне її обовязків у відношенню до її „горожан" (безправних підданих).

Сі дві сумні події, і дальші, які за ними можуть послідувати, будуть українські політики в Галичині оправдувати ріжними арґументами, як конечною потребою, безвихідним положенням, тимчасовостю того становища і т. д.

Проти сих арґументів будуть другі, які будуть їх збивати і скажуть, що безвихідне становище через поклін до Варшави не стане вихідним, а таки дальше останеться безвихідним, хотяй дорого заплаченим честю і достоїнством українського народу, заплаченим наїзникови у Варшаві.

Лях брутальним злочинним нападом на український нарід Галичини ограбив його з усього, що він тільки мав. Оставив йому лише ЧИСТУ душу, бо її не міг узяти. Оставив йому його честь, достоїнство, його засади, що він бодай самий вважає себе вільним державним народом, тільки у хвилевій тюрмі ворога-наїзника. І сеї душі, сих засад чистих, наїзник не міг узяти, бо вони були недосяжні для його БРУДНИХ рук. Аж прийшли Українці і самі віддали свої чисті засади в осквернені, окровавлені, брудні руки наїзника. І він їх узяв.

Узяв, щоб їх сплямити.

Не хочемо бути пророками наслідків тих двох сумних подій, але пригадаємо нашим братам на нашій рідній землі теж бодай дві події з історії, давнійшої і нової.

По Хмельницькому і його синови Юрасю козаки вибрали гетьманом України ІВАНА ВИГОВСЬКОГО, що був шляхтичем і до того часу служив у польському уряді.

Він хотів освободити Україну зпід Московщини і підписав 1658-ого року у Гадячі умову з Польщею. Поляки тоді згодились, що Україна буде окремою державою; що мати-ме свого гетьмана, своїх міністрів, війско, скарб, університет, а тільки признавати-ме суверенність польського короля.

По умові Виговський видав відозву до українського народу проти Москви. Потому розгромив Москалів під Конотопом на Чернигівщині.

Але відтак Поляки не хотіли додержати гадяцької умови. Польські війска прийшли на Україну нищити і грабити народ. Повстало невдоволенне серед народу і Виговський уступив по двох роках гетьманування (1657—1659).

Тоді Поляки Виговського увязнили. Польський военний суд не міг йому доказати жадної вини, але засудив його на смерть. Не дозволено йому навіть висповідатись. Польські вояки витягнули його з хати і розстріляли в 1664 році.

Се була одна польська заплата Українцям за угоду сперед 259 літ.

Друга була в 1921-ому році, тому ледви два роки.

Підписав угоду з Польщею СЕМЕН ПЕТЛЮРА.

Польща обіцяла йому помогти визволити Україну зпід Московщини, якщо він зі своїми козаками буде битись проти Московщини.

І Петлюра додержав умови Польщі, таксамо як Виговський. Бився проти большевиків. Богато українських козаків поклало свої голови за Польщу.

А Польща?

Та Польща, побідниця над большевиками, що диктувала їм кілько українських і білоруських земель мають їй дати, кілько золота мають їй заплатити, кілько всякого іншого відшкодовання мають їм привезти, — та Польща згодилась рівночасно, що большевики, добиті Польщею, їм „подиктували", аби увязнила свого союзника Петлюру разом з козаками і яко вязнів держала за дротами. Вона згодилась на се і виконала се.

Історія у чужих народів таких подій не знає, але чи Українці їх забувають, коли знову ще ідуть до Варшави?

Чи не знають, що Польща знову сплямить чисті українські засади?

І кілько то треба ще буде сліз пролити і крови, щоб їх знову очистити...

Володимир Винниченко.

ЗНАМЕННА ПОДІЯ.

(З празького журнала „Нова Україна" за червень, 1923).

(Продовження)

Крім того. Співробітництво цих людей в одному політичному органі з головними агентами РКП і представниками окупаційної влади на Україні має зробити таке враження, ніби ці співробітники стоять у другому таборі, ворожому до табору единого революційно-демократичного національного фронту, який починає складатись і за кордоном, і на Вкраїні. Участь цих співробітників має служити гальмою для консолідації українських демократичних сил, має розбивати таку потрібну для нашої нації єдність демократії, має вносити розклад, деморалізацію у здоровий, визвольний рух.

Звичайно, старання даремні: ця ґрупа співробітників „Чекістського Шляху" — люде в національно-політичному житті України незначні, маловідомі. Переважно-ж вони зовсім не належать до політичних ґрупувань, у масах не тільки робітництва чи селянства, але й інтеліґенції вони ніколи ніякого впливу не мали.

Таксамо ми певні, що більшість їх ідейно, духово стоїть у единому фронті з нами, що однаково з нами вони прагнуть увільнення України від окупації Москви й насильства її над українським народом. І ми більше можемо пожалкувати цих людей, що своєю немужньою поведінкою, своєю помилковою тактикою затягають окупацію, допомагають насильству, ніж гніватись на них.

• • •

Що-ж таке цей самий „Чекістський Шлях", ради якого бідні наші культурники стали на одній трибуні з ріжними Фрунзями, котрі масами розстрілюють українське вчительство? Які наукові, літературні чи мистецькі цінности дав цей орган РКП українській культурі за таку велику жертву цих людей?

Уважно, з великим зацікавленням, із таємною надією знайти дійсно щось цінне почав я читати цей журнал. Але, признаюся, багато треба мати завзяття та невтомности, щоб пройти до кінця цей нудний, сірий, казенний „Шлях". Найбільший дефект його — казенна, бездарна нудота. Найсправедливіщі істини, викладені нудно, невміло, здаються брехнею й помилкою. Яке-ж враження повинна робити брехня, бездарно й нудно написана?

Почнемо, одначе, розгляд цього органу українською мовою від самого початку. Така вже наша доля: мусимо як найнуднійші, як найнікчемніщі річі уважно розглядати, коли вони мають відношення до нашої, небагатої на подарунки Москви, культури. Досі ці подарунки були дарами Данайців. Не инчого характеру й цей дар.

Насамперед передмова редакції. Редакцію, як оповіщено, провадить п. „Г. Ф. Гринько". Це — маленький урядовець із тої боротьбістської мошки, що приладналась до московського меду. Це той самий нідивід, на якого мені, як заступникові „Предсовнаркома" України, депутація Українців-урядоців Комісаріяту Народньої Освіти складала скаргу за те, що цей комісар русифікує комісаріят, школи, вчительство й урядовців. (На всіх засіданях ЦККПбУ й Ради Народніх Комісарів, де я бував, я ні разу не чув, щоб ця москвослухняна мошка посміла заговорити по українському). Від посади русифікатора української школи його відставлено не за брак бажання провадити директиви Москви, а за невміння справитися з тою українською стихією, яка, всупереч усім старанням агентів і підніжків, боронила й провадила українську школу. Тепер йому доручено перекладати на українську мову „смикательную" писанину прикащиків Політбюра ЦКРКП, назвавши це „редаґуванням". Отже цей „редактор" переказує своїми словами перемову до журналу, складену, в дійсности, не ним, а агентами Москви.

Але, я гадаю, хазяйни нашого „редактора" не будуть дуже задоволені ним і з цієї його роботи: переказ на українську мову „благоусмотрення" начальства остільки кепсько, незґрабно зроблений, що видко всі нитки. А Москві зовсім невигідно, щоб було видко нитки, їй зовсім не бажано показувати, що вона, наприклад, так уже дуже зацікавлена національним питанням на Україні, що цей орган її „туземною" мовою є тільки підлабузнювання до національного руху з метою найкращого опанування ним, для приспання недовірря національно-напружених народніх мас. Навпаки. Її треба підійти до них тихенько, без різьких вислов̆ів симпатій, які можуть більше налякати, ніж заспокоїти, треба психологічно-тонко пробробити це, як проробляє досвідчений мисливець, підкрадаючись до настороженої дичини. А „редактор" у свойому старанні передав куті меду: все число наївно зробив просто жовто-блакитним, а в передмові від редакції отверто показав, що „Червоний Шлях" є відповідь на „Нову Україну",— навіть не вистачило вміння по свойому скласти програму журналу, а так і смальнув за програмою „Нової України". Правда, йому хотілось виявити максимум своєї услужливости, але як істинно говориться в руському прислівї: „Услужливий Гринько опаснеє врага".

Перестарався пан „редактор" і в усіх методах пропаганди та полеміки, що їх практикує Москва. Не можна сказати, щоб і Політбюро ЦКРКП в цій роботі відзначалося великим мистецьким талантом і тонкостю рисунку, але наша „малорасейськая" мошка від ретельности й бажання показати себе з як найкращого боку до того незґрабно скопіювала всі ці методи, що, мабуть, самому Політбюру стане соромно, як придивиться до зробленої роботи свого „редактора". І брехати, й шулерувати, й нахабничати, й цинізм виявляти — все-ж таки треба з певною мірою, коли хоч на якийсь коротюсенький мент бажаєш зробити враження.

Бо й ту, як і в русифікації, самого тільки бажання та старання мало, а треба ще й уміння, тонкости, мистецької міри. А „опасно-услужливий" Гринько, наприклад, формулює тези Москви таким способом:

„Не вважаючи на голод, господарче й культурне відродження Радянської України не підлягає сумніву. Невпинно зростає посівна площа, оживає індустрія, усталюються економічні звязки поміж містом і селом, поліпшується матеріяльний стан робітництва і, нарешті, іде нечуваний підйом культурної творчости, особливо, серед молоді"...

Тут що ні речення то „опасная услужливость". „Господарче відродження Радянської України не підлягає сумніву". Та невже не підлягає?! А чого-ж то Красін лазить у ніг у Керзона, благаючи зглянутись на господарче „відродження" „Союза Радянських Республік"; закликаючи европейський капітал ратувати від загибелі цю більшу частину Европи? А чого-ж то Москва приймає всі ультиматуми того самого Керзона, аби тільки не позбавитись ласки його?

Але найвиразніще, найопукліще випинається незґрабна й невміла робота „редактора" на тлі висказів самих же руських „комуністів", прикащиків Москви, висказів, зроблених ними одночасно з висказами п. Гринько (як то він відміняє своє прізвище!), тільки в инчому місці. На всеукраїнській конференції професійних спілок заступник голови Української Ради Народнього Господарства Жигалко виступив із докладом про стан народнього господарства й, маючи перед собою инчу авдиторію та инчі цілі, сказав таке: „Орґанізація української промисловости почалася з початком 1921 року утворенням трестів і комбінатів. Місткість ринків була така незначна, що вже зпочатку серединн 1922 року промисловість переживає крізу збуту, й на квітень 1923 року почали виявлятись ознаки підйому, але їх треба віднести виключно до дрібної приватної промисловости; що-ж до великої державної індустрії, то там кріза збуту все побільшується. Недосконалість орґанізаційних форм, що викликали зайві накладні видатки, строга централізація, що перешкажає окремим господарчим одиницям розвиватися, фінансова кріза, високий залізничний тариф і заповнення адміністративних промислових органів випадковими людьми, що мають тільки партійний стаж, явились ґрунтовними причинами втратности нашої промисловости. Відірваність од центру периферії, відсутність єдиного правильного, керуючого плану, позбавлення великих заводів автономности й падіння продукційности праці робітників остаточно загальмували відновлення нашої індустрії"...

Ну, хиба-ж не „опасна" услужливість такого „редактора" з його „відродженням господарчої творчости" й „оживанням індустрії"?!

Або-ж: „Усталюються економічні звязки поміж містом і селом". („Місто" — це РКП!). Село України колотиться в повстаннях. Село палає ненавистю й вирізує, де може, всякого члена „міста" (РКП). Вся РКП у клопоті й тривозі вишукує способів, як би його підійти до села, як би зробити з ним „смичку". Цим питанням займається ввесь зїзд РКП, на якому Сталін, отвертий грузинський рубака, катеґорично завляє: „На віщо самих себе обдурювати? Ніякої „смички" між нами й селянством немає. Село вже давно відійшло не тільки від нас, але й од усього того, що звязане з радянською владою". Так говорить член Політбюра ЦКРКП, про це відомо всім*), а наша „опасно-услужлива" мошка пищить собі про „усталені звязки поміж містом і селом".**).

Або така перлина: „Поліпшується матеріяльний стан робітництва". Не тільки всякому обивателеві, чи політичному хлопчикові, а навіть якомунебудь Єв. Касяненкові відомо, що все робітництво ґвалтом ґвалтує, що стан його погіршується; всі навіть казенні еркапістські ґазети повні нарікань на страшну експлуатацію робітництва й непманами й державними „червоними" „хозяйственниками"; на нараді Госплана голова управління камінно-вугільної промисловости Чубар (товариш же „редактора" по партії!) виразно заявляє, що в найважнійщий галузі українського господарства, в Донбасі, 90 процентів робітництва з кінцем квітня не одержало платні за лютий; а наш Гринько безстрашно поліпшує собі „матеріяльний стан робітництва" й не журиться.

„І нарешті" — закінчує цей „молодчага", — „іде нечуваний підйом культурної творчости". Оце, дійсно, нарешті! Дійсно, це вже кульмінаційний пунк „опасної услужливости". Таке сказати навряд чи й сам Раковський насмілився-б, людина, яка, навіть у Сірка не позичаючи очей, може на вербі груші рвати. Правда, перестаравшись, „опасний" Гринько прохоплюється одним правдивим слівцем: „нечуваний". Що, дійсно, ніхто про цей підйом на Україні ни чув, то це правда, але все-ж таки не завсіди старання може замінити розум. Я певен, що за старання поштенний „Г. Ф.", добється переіменування свого прізвища з „Гринька" на „Гришку", але сумніваюсь, чи з самою старанностю добється він більшої посади, ніж підмітайла при РКП.

Досить старанно копіює він і инчі методи Політбюра ЦКРКП, наприклад, „ловкість рук", або, по простому, шулерство. Але й тут копіювання не відзначається тонкостю. Невеличкий приклад.

Гришці завдали завдання: „откатеґорять" єдиний національний революційно-демократичний фронт. Йому треба осоромити ворогів московської реакційної окупації. Для цього трудненького на його крихітні сили завдання Гришка пускає в роботу науку своїх учителів: підтасовує карти. Насамперед, говорячи про єдиний фронт, він увесь час забуває наводити точно назву його, пропускаючи „революційно-демократичний". А потім, наводячи з моєї статті цитату, він робить невеличку заміну одного слова другим: замісць слова „революція" підтасовує слово „все", й тоді гордо заявляє: „Винниченко намагається всіх переконати, ніби на Україні все „костеніє, мертвіє, не розвивається, а занепадає". „Революція" не є „все", це раз, Гришко, а друге: треба бути Гриньком, щоб змолоти таку дурницю: ніде й ніколи на земній планеті „все" не костеніло, не мертвіло й не може костеніти й мертвіти. Одне мертвіє, друге росте й розвивається. Наприклад, тепер на Україні: влада РКП костеніє, мертвіє, а національний, визвольний, демократичний рух росте й розвивається. І от тут то вже, дійсно, нема ніякого сумніву, що доросте цей рух до того, що доведеться всім яничарам і підніжкам із хазяйнами своїми тікати з України. І не поможуть ніякі ловкости рук, ніякі шулерства й цинізми.

(Дальше буде).

*) Читач у хронікальному відділі „Нової України" який складається переважно з матеріялу, вибраного з еркапістської преси, може знайти багату ілюстрацію до всіх тез нашого „редактора". В.

**) Між иншим, якийсь маленький гринько у „Вістях" (4. травня 1923, ч. 95) також розігнався зо „смичкою" проти революційно-демократичного національного фронту. Будучи, видко, ще більш гринькуватим, ніж сам Гринько, він подає нам сюди повідомлення, що ідея единого революційно-демократичного фронту проти московської окупації має вже прихильників на Україні. Так простісінько собі й каже, дурненьке: „Це зокрема тичється тої групи політиків, що зараз намагаються будувати десь за кордоном „диний революційно-демократичний національний фронт", і тих, що тут на Україні прислухуються до їх голосу". Спасибі, гриненятко! Ми, правда, й самі добре знаємо, що вся Україна прислухається до вільного, непродажнього голосу, але ваше компетентне повідомлення тим паче нам приємне.

Гриненя з наказу начальства цвірінькає про „смичку" з селянством, про „єдиний фронт" РКП з селом. Нещасна мошка, отаке надлюдське завдання покладено на її слабесеньку голівку: доказати, що в людини може бути єдиний фронт із паразитами, які обсіли і смокчуть її. Коли-б іще начальство доручило те саме, що недавно доручалось: виявляти єдиний фронт РКП з непманами, паразитів із паразитами, ну, це виконати навіть грибки можуть, бо й грибки знають, що два по два є чотирі. А дурне гриненя гадає, що коли воно змішає докупи Скоропадського, Петлюру, Шаповала, Винниченка і скаже: „оце єдиний фронт", то вся Україна моментально захворіє на гринькуватість і повірить йому.

ДУМКИ

Кажуть, що Францiя зі своїми посіпаками, Ляхами й Румунами і другими хоче вдарити на Московщину. Колиб справді це скоїлось, то Українцям був би великий празник. Хай би різуни повирізувались між собою! Колиж би хтонебудь із них посунув на Україну, то не питати, хто і що, а винищувати усіх кровопийців без розбору.

• • •

Американська „Ассосіейтед Прес" подає навіть такі вісти, що Пілсудський „погандричився" з ґенералом Шептицьким, або що французький фабрикант чоколяди сказав про рурську окупацію і т. п. „інтересні" новинки. Але тасама аґенція ніколи не подала вістий про розстріли Ляхами українських борців, про страшні звірства по таборах, де ляцькі недолюдки добивали вмираючих плінників, про спалені села, про вбивства безоружних людей, поміж ними старців, жінок і дітий! Таксамо „Ассосіейтед Прес" не подала такої страшної сензації, що московські звірі виголоднили більше семи міліонів Українців та вистріляли сотки тисяч повстанців. Чому?!

• • •

Ми не бачимо в американській пресі жадної охоти шукати за правдою, а тільки служити тим, котрі дають до часописий оголошення. Що неприємне великим купцям і промисловцям, це не передістанеться на сторінки американської ґазети. Святий тільки бизнес, а усе решта хай чорт побере!

• • •

Деякі чинники представили Українців як „погромщиків" жидівського народу. Проти України була велика демонстрація американських Жидів. От і знайте, де шукати причин, чому за українську справу не чути у світі, чому уся геройська боротьба за волю не найшла ніде ніякого відгомону.

• • •

Із того не виходить, що ми маємо запобігати жидівської ласки та гнути перед ними спину. Українці не є „громилами", що кидаються з ножем та ломакою на кождого стрічного „Еврея". Але вони й не будуть ніколи жидівськими підніжками, які дадуть використати себе для економічної експльоатації або для політичних махінацій жидівського „інтернаціоналу". Україна показала себе вельми ліберальною, коли створила окремі міністерства для Жидів і дала їм цілковиту рівноправність а навіть привілеї. Нехайжеж Жиди не жадають неможливого.

• • •

Нахабність і нетерпимість тих жидівських кругів, які ставляться отвертими ворогами України, не знищить нашого народу ані ідеї державности. Вони пошкодили нам вже чимало і це можуть пошкодити, але не убють нас. На українській землі господарем останe й надалі Українець. Тільки свідомість заподіяних кривд може створити на Україні ворожнечу, не бажану обом сторонам. Українські Жиди повинні знати, що прихильність і поміч якраз тоді найвартніща, коли нарід в біді. Коли добудемо волю і державу, тоді запізно буде направляти теперішні блуди і похибки.

• • •

Українці знають жидівську силу, але не віддадуть Жидам монополю на керму держави, так як це зроблено на Московщині. Що тепер на 100 урядовців на Україні є 86 Жидів, то кождий знає, що воно се тиранія, яку занесли на Україну Москалі, а проти котрої Україна боролась і буде боротися все. А за усі „погроми", які і збулися на Україні, наша Батьківщина сплатила вже страшно: більш ніж семи міліонами виголоджених і вбитих.

• • •

Жидівські впливи обіймають увесь побідний світ. Вони моглн-б чимало направити те лихо, яке спричинили своїм неприхильним досішнім становищем. Було-б у їх власному інтересі не бути нам ворогами. Українці мають довгу память про зло, але й про добро. Ми не були досі антисемітами, а спорадичні „погроми" були спровоковані або чужинецькими (московськими і польськими) аґітаторами, або провокуючими місцевими обставинами. Колиж будуть Жиди, котрі будуть і надалі нашими ворогами, хай не дивуються, що ненависть творить ненависть.

• • •

Жиди тримали з нашими найгіршими ворогами: з Ляхами та Москалями. Найкращі відносини були між Українцями і тими Жидами, які сприяли нашій справі. Біда, що жидівський загал не хотів наразитись насилі і неправді, та що не посмів стати в ряди борців за волю. Були тільки виїмкові люди, що сприяли українському ділу. Шкода!

• • •

А прецінь, бодай заграницею, бодай в Америці могли-б Жиди бути інакші...

• • •

Чеські Жиди є добрими чеськими патріотами, які показали свою любов до Чехії у найтяжших часах. Чому-б не бути й українським Жидам такимисамими для України?! Тоді ніхто не міг би защіпити антисемітизму ніде на українській землі.

(С.)

М. Підгірянка.

В НОЧІ

Лямпочка при стіні
Все миґоче —
Щось не спиться мені
Пізно в ночі.
Не йде спокій, ой ні
Ні на руки трудні,
Ні на очі.

Треба прясти мені,
Заробляти,
Свої діти дрібні
Годувати.
Через ніч напряду,
Рано хліб принесу
Дітям дати.

Кругом мене все спить,
Кругом тихо —
Лиш не спить, не мовчить,
Моє лихо.
Довгу нитку пряду,
Тужну думку веду,
Кругом тихо.

Гей одна з тих ниток
Счервоніла,
Тепла кров із пушок
По ній сплила.
Се нішо — із очий
Сплине сльоза по ній,
Стане біла.

Лямпочка при стіні
Догоряє
А мені, ой мені
Сну не має.
Все довкола мовчить,
Моє горе не спить,
Лиш ридає...

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Д. В—нч, Филаделфія, Па. — Ми вже помістили опис перемиських подій і про друге, про що згадується коротко у листі, який Ви прислали.

Панько Люшня, Рачестер, Н. Й. — Вибачте, це не надається до друку. Приватні, особисті інциденти, мусять бути поминені у „Свободі".

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Піврічний мітинґ сестрицтва Любов, від. 37, відбудеться в неділю, 22. липня о 2. годині пополудні. Кожда члениця має явитись на тім мітинґу, бо є важні справи до полагодження. Кожда члениця, що не явиться на тім мітинґу, має заплатити 50 кари, а урядничка 1 дол.— Марія Малик, пр.; Я. Кардаш, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130 повідомляє своїх членів, що піврічні і місячні збори відбудуться в неділю, 21, липня о годині 7.30 вечером в Укр. Нар. Домі при 217 Іст 6-та ул. Проситься всіх членів хотяй раз на пів року всім разом явитись на збори. На мітинґу уряд здасть звіт з піврічного діловодства, а також є інші важні справи до полагодження. — Н. Марків, рек. секр.

Галя 1

ЗМІСТ І РОЗБІРКА ПОЕЗІЇ Т. ШЕВЧЕНКА „ПРОРОК“

(Через Василя Бережанського)

а) Значіннє жидівських пророків в історії релігії.

Історія жидівської, докладнійше юдейсько - ізраїльської релігії то в своїй суті історія великих релігійних мужів того народа, а то так званих пророків, докладнійше назвати би їх учених віщунів, передскауючи побіду над чужими злими богами свого племінного Бога Ягве, якого виображували собі Жиди немов суддею, що судить по законам десять заповідий Божих. Вправді Мойсей оголосив закон з десять заповідий в дещо відмінній нам вже незнаній формі, бо оригінал їх затратився, але зміст їх через виповнюваннє їх не зник, бо життеві потреби людські жадають і доси їх сповнювання. Що передовсім гадка про одного Бога Ягве (чи може Ягу) з декалоґу у Юдеїв і Ізраїльтян не запропастились, то то зслуга передовсім жидівських пророків. За це переконання тяжко вони боролись, бо в зачатках культури почитали Жиди зьвірів (золоте теля, вужа і т. п.) Святі гаї, воду і каміння (в Мамре, Ґеброні, Берсабі, Бетель) і вироби постатей (ідоли, з грецка — боввани—божки) з каміння та дерева. Почитаннє патріярхів Авраама, Ісаака і Якова можна порівнати з подібним почитаннєм героїв як Геракля і т. д. у Греків і Римлян. А вже найбільшу боротьбу перевели пророки, уважаючись за посередників між Богом і людьми з многобожеством, політеїзмом, прамешканці в Палестині, а то богами Баалем і Ассуром, заки місцевий племінний Бог гори Синай Ягве став як грецький Зевс найвищим, а потім одиноким без неба богів, але з всякими моральними прикметами. До поширення думки пророків про одного Бога причинилося, здається і це, що в Азії жили народи в деспотичних монархіях і можливе було перенесення думки про одного короля з землі на одного і единого Бога в небі, що вибрав собі Жидів яко улюблених, а чужинецьких богів усуне. Хоча жидівське простонароддя вслухувалось в вискази пророків, то все таки не так, як то собі бажали пророки, бо постійно відпадало оно від віри в одинокого Ягве, як доказують нарікання всіх пророків. Можливо що якби Греки були слухали так висказів Плятона, як Жиди пророків то булиби осягнули чистійшу висоту представлення Бога, але у Греків простонародня релігія була чимсь окремим, осібним від фільософічної мудрости, коли тимчасом у Жидів витворилась завдяки пророкам замісць фільософії наука-релігія підпомагана поезією псальмів споріднених з вавилонськими і будівництвом, яка причинилася заразом і до удержання жидівської нації мимо утрати мови.

б) Зміст „ПРОРОКА“.

Т. Шевченко величе пророка божого післанця за його незвичайну красноречивість, з якою він благовіщав Божу доних любов і учив святої Божої мудрости згідно по варянтови возвіщав святу Божу справедливість для людий, так що слова пророка лились неначе Дніпро широкий, текли і глибоко падали в серця людий та ніби (невидимим) огнем пекли холодні душі слухачів. Післав Бог людям пророка з такої до них великої любови, як любить батько своїх праведних дітий. Слова пророка так слухачів вражали що сльози лили, а навіть з мольбами за пророка відносились. Так довго однак не було, бо коли слова не приносили матеріяльних діл для людий, то стали так злими, знищили і споганили свого Бога і його славу, але аж так споганили, що зложили жертви чужим богам, а пророка, святого мужа камінням тяжко побили. Мало того, заходились навіть люди за гроші видати пророка чужинцям, іновірцям за ціну невинної святої крови пророка погуляти. Треба догадуватись, жо Бог зберіг життя свого пророка, та наслав на людий кару і то справедливу, як на лютих до дикости, бо таку кару, що велів їм самим кувати на себе диких кайдани і мурувати глубокі тюрми та ще їм облудним і жорстоким повелів, щоби собі замісць лагідного пророка, вибрали царя, розуміється відповідно жорстокого до їх жорстокости коли порівнати з Саулем.

в) Розбір „ПРОРОКА“ Т. Шевченка яко трьох образів.

Поезія ця складається з 27 віршів, а з трьох образів, може на опис невикінчених, що до причини зневіри в самого пророка, але вповні зрозумілих. Нівикінченіеть поезії походить здається відси, що Т. Шевченко був і малярем, тож думав образами, а образи жадають здогаду, щоби бути вповні зрозумілими. **Перший образ**, то поява Божого пророка серед маси народа юрби. Она слова пророка принимає з любовю, ба навіть з обожанням пророка, з захопленнямися словами пророка. **Другий образ** з „Пророка“ то зневіра не лише в слова пророка, але і в Ягве, тому що словами не ішли від пророка діла для юрби. Ця зневіра доходить аж до цего, що юрба почала складати жертви чужим богам. Можна тут додати Ваалу, Ассурови, Іштарті, з яких перший був богом Канаанців (Фенікійців) серед яких то в Палестині Жиди поселились, прийшовши з Єгипту. Другі були богами Сирійців та Вавилонців, в яких неволю— Палестина скоро попала. Мало ще того, зневірена, голдна товпа в своїй дикій лютости пророка аж до крови камінням побила і розуміється прогнала. Не каже Т. Шевченко хто підбурив, підюдив товпу і через що, але — слова Шевченка „люди род лукавий“, кажуть догадуватись, що жажда матеріяльної користи. Слово „лукавий“ треба здається розуміти не в церковно - славянськім значінню „злий“, а більше в значінню українськім. Що юрбу захоплює більше діло, як слово, на це вже звенули увагу многі пророки жидівські.. Горацій в своїй оді „Оді профанум вульгус“, Пушкін в „Черні“, написаній під моттом „Оді“ Гораія, Лермонтов в своїм пророці, під котрого впливом повстав „Пророк“ Шевченка і І Франка в поемі „Мойсей“. — Ось як переказує І. Франко в своїм „Мойсею“ стор. 9, 10, 23, про долю Мойсея: „І неслухає вже його (Мойсея) слів молоде покоління. Ті слова про обіцяний край для їх слуху се казка; мясо стад їх і масло і сир се найвищая ласка. А на зборі Ізрайля синів честь віддавши Ваалу, голосистий Датан (хлібоїд) перепер ось якую ухвалу: „Хто пророка із себе вдає і говорить без звязку, і обіцює темній юрбі Божий гнів або ласку, — Хто до бунту посьміє народ накликати, до зміни і манити за гори, на стріть кінцевої руїни, — Той на пострах безумцям усім між отсим поколінням най опльований буде всіма і побитий камінням.“ — А Авірон потім так сказав: „Се як раз доля того осла, що завязані міхи з хлібом носить, сам голод терпить, для чужої потіхи. Ще Євреї з ума не зійшли. Долі лілшої варті, І осягнуть як честь віддадуть і Ваалу і Астарті. Най Єгова собі там гримить на скалистім Синаю, — Нам Ваал дасть богацтва і власть у великому краю. Най Єгові колючі терни будуть любі та гожі, нас Астарти рука поведе поміж мірти і рожі. — Бить камінням руїну стару (Мойсея)? Шкода заходу і труду. Де чим може ще він послужить Ізраїльському люду. Майстер він говорити, миляну пускать баньку, Тож приставмо його до дітий, за громадськую няньку.“ Ці два образи нагадують Пророка Лермонтова а заразом спільне жерело книгу Самуіла та минеме навіть убиття прор. Єремії та долю многих проповідників народних. Третій образ то кара Божа на людий за побиття пророка, а то в формі правління людьми при помочи кайданів, тюрми і царя, які Бог велів людям собі утворити тому, що не доросли чи не надавались до форми правління при помочи взаїмної любови, себто вирозумілости, розуму і безсторонної справедливости (правди) з лагідним пророком на чолі.

г). Розбір „ПРОРОКА“ що до мови і нації Пророка.

Самі тони поезії держані дуже поважно і в тій ціли здається ужив Шевченко кілька церковних слів як: благовістити, возвіщати, розтлити, (знищити) сплюгавити, попсувати, свята замість святого а і само слово святий кілька разів ужите, кроткий, ізбрать. Пожерли жертви люди треба віднести тільки до частини худоби, якої в жертву богам не спалювали цілопаленням (всесоженням). Ужив Шевченко вислову пожерли здається для зазначення гидких матеряльних ідеалів товпи напротив ідеалів любови, науки і справедливости. Не описав Шевченко як злобними видумками люди т. є. юрба, чернь підбурювали против него і Бога, бо видно бридися дати опис того підбурювання. Цей третій образ повстав під виливом книги Самуіла, а можливо і Костомарова „Книги битія укр. народа.“ Ні словечком не згадує Шевченко, що був то жидівський пророк здається Самуіл і жидівська товпа та збожеволівший з часом цар Саул, якого Жиди вибрали собі на місце судії пророка Самуіла. Здається умисно ще Шевченко замовчав, бо, за життя Шевченка Жиди були поміщицьким и панськими, прихвостнями, отже немилими, а Шевченко не хотів обнизити значіння пророка, а надати йому вселюдське, міжнародне значіння. І треба по моїй думці сказати, що коли мав послідню ціль то осягнув єї. Др. Остап Грицай переклав „Пророка“ на німецьку мову.

г). Про любов, розум та правду в „Пророцтві.“

Любовію Бога до Жидів переняти Псалтир. Провідна гадка їх сказатиб коротко: за любов Бога, Бог любить людий. Всі пророки голосили цю любов Бога до Жидів. З любовію Бога до Жидів злучені, як характеристичні черти жидівської побожности довіре до Бога (Псалом 103:13) і покора себто послушність Божій волі. Ідеал релігійно - морального чоловіка змальовують особливо псальми 15, 24, 34 та 24 гл. Книги Иова. Божий розум змальовує особливо 8 гл. Книги Приповісток Соломона з І. віку перд Хр., та 4-та книга Маковеїв про панування розуму. Передпослідна взорова навіть на плятонській, а послідня на стоїцькій грецькій фільософії. Основна їх гадка, що людським розумом кермує Божий розум а формами прояви розуму є чотири головні чесноти (добродітелі), а то: вирозумілість, справедливість, хоробрість і розвага, які церква приняла і признає за головні моральні чесноти, побіч мудрости, розуму, знання, побожности, ради, сили, і Божої боязни, яко дарів св. Духа. Мудрість Божа то вислід найвищого Божого єства і Його величности, відблеск вічного світла і жерело всякого пізнання. Славлення Божого розуму довело до уособлення Бога яко Слова всемогучого, яким також зачинається Євангеліє Иона.

д). Про причину невдачі в пророкуваннях.

Причини невдачі можна догадуватись в браку гармонії, т. є. згоди слів і діл Пророка. Колиж Шевченко згадує тільки про слова Пророка, то видно, що матеряльних діл пророка зглядно Бога зараз не було, а діл для душ маси-юрби треба було, щоби зміцнити слова. Всеж таки великі були слова пророків про Мессію, коли однобожество удержалось. Поминаючи тут подорож Ісуса Христа до Єрусалима, що закінчилась страшною Його мученицькою смертію, то як слушно завважав Михайло Рудніцький в Літературнім Вістнику Гром. Вістника ч. 33 з 1923 р. „особливо наука Ісуса Христа розвивалась і кріпшала як чудотворний зразок гармонії між словом і ділом. Відокремлювати одно від другого, значить відбирати вартість кожньому з них окремо.“ Значиться вплив Христа зростив та завдяки так терпінням, добрим вчинкам і чудесам т. є. ділам як і словам зібраним в Євангеліях та посланіях апостольських, а особливо Павла. Хоча слова охоплюють ширшу царину вартостий ніж діла і ліпше зясовують зміст самого діла, то слова заспокоюють тільки найвищі потреби, а не найвищі потреби маси, котрій припадають ліпше до смаку матеряльні діла, як духові слова; особливо коли слова не є в гармонії з ділами. Колиж всяка людина складається з духа і матерії, то всяка творчість повинна заспокоювати духові і матеряльні, або так звані жолудкові ідеали, бо вони є також потребами. Противо може творець наразити себе як пророк на тяжкі побої а масу на кримінали і запанування жорстокого царату. Вже Фільо з Александрії, погречений Жид з часів Ісуса Христа в своїй науці про чоловіка і його епасіння звернув увагу на цю двоїстість (дуалізм) духа і матерії, між якими стоїть чоловік, твір з обох тих світів і тому пошукував гармонії (згідности) між духом і тілом, як від давна пошукується також гармонії між словом і ділом як дуалізмом. Пошукування за згідностю між словом і ділом відбилось і на статутах тов. „Просвіти“ і тов. ім. Качковського, які поставили собі за ціль підперти духовий і матеряльний розвій галицько - українського народа, рідночасно при помочи читалень і спілок. Але що розвій полягає на зріжничкованню, то спілки перейшли згодом до Сільського господаря, Краевого Союза Кредитового та Защита Землі.

Пророк Тараса Шевченка з 1848 р.

Неначе праведних дітей,
Господь любя(чи) своїх людей,
Післав на землю їм пророка,
Свою любов благовістить,
Святую правду возвістить.
Неначе наш Дніпро широкий,
Слова його лились, текли,
І в серце падали глибоко,
Огнем невидимим пекли
Холодні душі. Полюбили
Пророка люде, і молились
За ним і сльози лили.
А потім... люде, род лукавий,
Господнюю святую славу
Розтлили, і чужим богам
Пожерли жертви, омерзились,
І мужа свята (святого)—горе вам!
На стогнах каменем побили,
І заходилися гулять,
Святою кровю шинкувать, —
І праведно Господь великий
На вас на лютих, на вас диких
Кайдани повелів кувать,
Глибокі тюрми мурувать,
Іроде ложивий і жестокий!
Во місце кроткого (лагідного) [пророка]
Царя вам повелів ізбрать.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА“.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

(Продовження)

(16)

Вечером Фелікс Каульман пішов ще раз до Івана.

„Друже, я приходжу ще раз, запитати тебе чи ти хочеш взяти участь в моїм підприємстві.“

„Я повторюю тобі, що я цього не хочу.“

„Отже ти відкидаєш рішучо?“

„Я не міняю звичайно так легко мої переконання.“

„Добре. Я запропонував тобі по доброму цю злуку, а тепер я заявляю тобі по кавалерськи, що коли ти не хочеш тримати разом зі мною, так я виконаю свій плян без тебе; але я тримаю для тебе двері завжде відчиненими, коли ти захочеш приступити в разі доброго успіху. Доти ми лишаємося добрими приятелами. Ти вибачиш мені коли я збираю діяманти, по яких ти ступаєш, і досліджую їх чарівні таємниці.“

„Я лишаю тобі цілком вільну руку.“

„Я зроблю ужиток з цеї волі, і прийде час, коли я тобі нагадаю про цей дозвіл.“

Іван наморщив чоло і швидко подумав собі: що він мігби забрати з належного мені? Не мою копальню, на неї я маю право по гірничому закону. Добуття вугля на сусіднім ґрунті? Най лише іде туди! Мені досить того, що я маю.

„Бажаю тобі щастя в твоїм підприємстві! За директора моя подяка.“

По цім вони розійшлися.

Другого дня раннім ранком Івана збудив на хвилину почтовий ріжок, який означав відїзд Фелікса.

Він побажав йому щасливої подорожі і заснув знов.

Коли він вийшов ранком з хати, він знайшов Петра Шафрана у воротях.

Робітник виглядав цілком зміненим, кожда його риса носила сліди прогуляної ночі і схвильованої пристрасти. Його очі набігли кровю і волосся стирчало в усі боки.

„Ну, що ти хочеш?“ запитав його Іван незадоволено.

„Пане!“ промовив хлопець хрипким голосом,“ як зветься доктор, котрий був вчера у вас?“

„Що ти маєш до нього?“

„Він забрав Евілю!“ заревів хлопець не тямлючи себе, зірвав капелюх з голови, рвав на собі волосся і підняв тоді затиснуті кулаки до неба.

В першу хвилину Іван відчув жорстоку приємність від цеї вісти.

„Так тобі і треба, скажена худобо! так тобі і треба! Для чого тобі треба було знущатися над твоєю нареченою, та ще в день третього оголошення!“

„О пане!“ промовив Петро скрегочучи зубами і бючи себе кулаками в чоло. „Яж був пяний! Хиба я знаю, що я робив? І які це були удари? Поганеньким реміньцем! Цеж у нас простих людей щось звичайне. У нас жінка навіть не вірить, що чоловік її любить, коли він її не бе. За це мене полити! втікти з паном!“

Іван повів плечима і хотів іти далі, але робітник задержав його за поли.

„Що я маю тепер робити, що я маю робити?“

Іван був огірчений і подражнений.

Він відпихнув Петра від себе і сказав йому коротко: „Іди до пекла! Біжи до шинку! Випий кварту горілки! Тоді вибери собі між гулящими дівками иншу наречену, яка буде тішитися, коли ти її що дня будеш перещити!“

Петро підняв свій капелюх з землі і сказав цілком спокійним тоном:

„Ні пане! Я вже не питиму горілки ніколи в життю! Лише раз ще напюсь я горілки, один единий раз! Тоді згадаєте що я кажу. Коли від мене ще раз буде нести горілкою, або коли ви побачите, що я вихожу з шинку, абож коли почуєте, що я був там — то лишайтеся в той день дома, бо в той день ніхто не може знати, чому, в який спосіб і через що він вмирає.“

Іван полишив хлопця на місци і вернувся до хати, замкнувши за собою двері.

В першу хвилину це потрясення зробило добре його заглибленому в апатії духу; — отже злиденний селянин, котрий був дівчині кращим від нього, всеж не осягнув скарбу гідного заздрости; цей йолоп випустив з руки перлину, яку він не умів цінити! Але потім він відчув знов великий біль при думці, що ця перлина тепер і сама втратила свою вартість. Дівчина яку він вважав цнотливою, вірність якої він подивляв, в наівність якої він був закоханий, паде при першім улесливім слові! Свого пана, який в порядний спосіб прохає її руки, який хоче ділити свій дім з нею, вона відкидає, бо цей пан сам робітник, серіозний чоловік, а його дім лише звичайна сільська хата; — а з иньшим паном вона тікає геть, бо той чепурно прибраний, сміливо підхліблює і обіцяє їй хоч не подружжя і правне імя, то блискуче мешкання і убрання!

Якаж креатура є така жінка! Магометане мають дійсно слушність не признаючи жінці душі на цій землі і жадного нового життя на тім світі.

Контеса Тойделінда.

Пані Бондавару мала в цей час дійсно пятьдесять вісім років, як казав Іван. Ми не гадаємо ображати її, коли ми як комісар при списі населення розголошуємо таємницю, яку у иньшої дами треба дотикати дуже обережно.

Контеса Тойделінда давно відреклася від світу. Властиво вона ніколи не ставила до світу правдивих вимог.

До чотирнайцятого року її виховували в домі князя, її батька, коли вмерла її мати, княгиня. Ґувернантка була гарна, князь старий, контеса (лише старший може носити титул князя, решта членів родини є лише ґрафи) не могла довше лишатися в батьківськім домі. Було постановлено, що вона піде на якийсь час в монастир.

Але перед тим як податися туди, вона була заручена з єдиним сином маркіза де Кальомірано, маркізом Дон Антоніо ді Падуа, який мав тоді вісімнадцять років.

Батьки погодилися, що коли Дон Антоніо ді Падуа мати-ме двадцять чотири а контеса Тойделінда двадцять років, її заберуть з монастиря і обоє будуть злучені тоді святим звязком шлюбу.

Контеса Тойделінда перебула шість років в бездоганнім монастирі, а тоді її забрали до дому, щоб відсвяткувати весілля.

Але о жах! Коли вона побачила свого нареченого вона скрикнула і втікла. Це не той, з яким вона була заручена! Цейже має вуси! (натурально, бо він був ґусарським офіцером). Перед щістьма роками, коли вона була ще в батьківськім домі, вона ніколи не бачила чоловіка з вусами. Магнати, закордонні посли і иньші шляхетні гості навіть слуги і кучери були тоді всі цілком гладко голені; в монастирі вона бачила лише сповідників з гладкими обличчами, а тепер станув відразу перед нею чоловік з вусами, який мав претенсію оженитися з нею.

Незносна думка.

Вуси і бороду носили святі і пророки, як це можна бачити на святих образах. Але самі вуси, без бороди між всіми образами, на всіх стаціях Кальварийської гори можна знайти єдино тільки на катах Понтія Пілата. Лише вони змальовані на страстних образах з вусами.

Святих з цілком зарослими обличчями можна ще побожно шанувати; але треба лише собі уявити таке святотацтво, щоб якомусь маляру спала на думку химерна ідея на обличчу нашого Господа, Спасителя, опустити бороду і намалювати Ісуса лише з вусами! Кождому, хто подивився на це, молитва сталаб поперек горла. Тойделінда не хотіла більше нічого чути про весілля, вона не віддасться за жадного римського ката. Заручені перстені були повернуті, і з злуки нічого не вийшло.

Тепер контеса оминала розуміється всі світські забави; ніщо не могло її спонукати пійти на баль чи до театру. Це гріховні, фривольні забави.

Але всеж таки вона не зважувалася пійти в монастир; вона ставила навіть досить великі вимоги до світу. Вона жадала, щоб цілий світ зробився таким, щоб вона мала потіху від нього. Вона жадала від хаосу, щоб він сотворив їй ідеал, як вона виплекала в своїй голові уявлення про чоловіка; він мавби бути лагідним, вірним, триматися здалека від вина, куріння, кождої суперечки, мати гладке обличчя, чисту душу, ясний звук голоса, він мавби бути повним життя, дотепним, терпеливим, привітним, лагідним, мрійним, домовитим, побожним, невинним — окрім того він мусів би бути ще розумним, очитаним, все знаючим, славнозвісним, високородним, загально поважаним, відзначеним титулами і орденами, льояльним, відважним і заможним чоловіком — якости, які в такій скількости дуже тяжко найти разом.

Контеса Тойделінда просела свій найкращий час за шуканнем свого ідеалу. І чим більше часу минало, тим більші жадання ставила вона, а чим вище піднимались її вимоги, тим меньше знаходився малюнок, який пасував в її ряму.

Її брат, князь Ґустав, зробив про неї увагу, яка дуже добре характеризувала становище контеси.

„Для моеї сестри Тойделінди ми ледви чи знайдемо чоловіка, поки окуменський собор не скасує целібату.“

Для неї і не знайшлося чоловіка.

(Дальше буде).

УПАДОК ЦІН РІЛЬНИХ ПРОДУКТІВ

Серед фармерського населення Злучених Держав сильно поширене невдоволення з того, що ціни, які рільники дістають за свої продукти часто ледви покривають кошти продукції не оставляючи фармерам ніякого доходу. Невдоволення те зовсім оправдане, тому що примірom ціни пшениці хитаються біля одного доляра за бушель себто є всего о 14 до 15 центів вищі від передвоєнних. Та тоді загальні кошти прожиття були о 50 а то і 100% нищі від теперішних.

Причин того спаду цін є кілька. Та одною з найголовнійших, це несовісна спекуляція посередників, яких намножилось стільки, що при загальнім зниженню заплати, яку дістають фармері за свої плоди, ціни середників поживи в містах не то не спадають, а часто ще ідуть в гору. Заки якийсь продукт привандрує з фарми до ґросерні а з неї до консумента, ціна його піднімається в двоє а то й в троє.

Друга причина, це вивіз американського збіжа за границі. Через упадок сільського господарства в Европі, викликаний там війнами та революціями Америка стала головним доставщиком збіжа для богатьох країв, які платили тутешним великим торговцям золотом. Це було й підняло на якийсь час ціни збіжа сильно в гору. Тепер однак в Европі відносини зміняються на краще. Богато країв відновило своє рільництво і продукує збіже так, як перед війною. З другого боку валютові відносини в Европі на стільки погіршились, що американські торговці не можуть дістати за тутешні продукти такої ціни, щоб так відповідала американській валюті. Через те, щоб не втратити ринків, американські купці значно понизили ціни, що й відбилось на тутешних ринках.

На ціни рільних продуктів а передовсім збіжа, має вплив не так сам попит за ним, а вигляди, який попит буде за кілька місяців. І ті вигляди саме не найкращі. Як згадано вже в Европі головні давні доставщики збіжа, Україна і Росія, які в послідних роках не вивозили нічого, починають достарчати збіже до сусідних країв. Теж і наддунайські держави і прочі краї Европи успіли поправитись і не лиш що деякі з них вже вистарчають собі, але й пробують теж вивозити свої рільні продукти. В Америці знова нема виглядів, щоб попит і споживання фармерських продуктів зросло більше, чим у минулому році. Тут економічні відносини в послідним часі були того рода, що якоїсь надзвичайної їх поправи годі ожидати. І промисл був у сильнім руху і заробітки були на загал добрі, так що коли сподіватись, то хиба пониження цеї активности, що й відбилобся не корисно на цінах фармерських продуктів. В першу чергу воноб зменьшило попит за кращим мясом, молоком, яйцями, маслом та дорозшими родами овочів. Та з другого боку тоді зрісби попив за дешевшими поживи.

Та головним продуктом американських фармерів є все таки пшениця і саме відносно неї не можна сподіватись якогось значного поліпшення цін. Раз, згадана вже поправа рільних відносин в Европі не дасться їм підняти, а далі ц...орічні европейські жнива, які скрізь заповідаються добре. Це певно відібється і на осінних засівах, а вже сильно хвилює збіжеві біржі та самих же фармерів.

ПОЗІР! СІЧОВА ВИГРАВКА!

Повідомляємо всіх тих, котрі закупили картки на виґравку радіо-апарату, що вигравка відбудеся в сю середу, 25 липня в салі ч. 3 Українського Нар. Дому в Ню Йорку, точно о 8-ій вечер. Просимо всіх явитцсь на час.

Січ ім. Б. Хмельницького
в Ню Йорку, Н. И

ДОПИСІ

СТ. ПОЛ, МИНН.

Збірка для Ольги Кобилянської.

Є ріжні роди громадської роботи і ріжні народні діячі. Одні орґанізують, другі борються оружем, а деякі працюють пером. Мені бачиться, що ніяка робота не лишає тільки добрих наслідків, що письменництво, книжки. Великі наші державні начальники, як Хмельницький, Дорошенко, Мазепа, а побіч них тисячі героїв і сотки тисяч добрих воїнів-козаків — усі вони не розбудили так сильного чуття для України, як одним один мистець слова: Тарас Шевченко.

Безперечно наш Кобзар черпав своє натхнення у великій традиції посвяти й героїчних вчинків наших борців за волю, але не будь його, не було-б кому й росказати про те, що „було й минуло".

Народні писменники це память народу, бо вони не дають забути про славу і пожертвовання минулих поколінь. Вони є лікарями, що впускають живу струю в обезсилений орґанізм народу і не дають йому заснути у мертвім, рабськім летарґу.

Проте обовязком кождої нації, особливо в хвилі зневіри і занепаду, є подбати про своїх робітників пера.

Коли проте ми довідалися, що наша письменниця Ольга Кобилянська, находиться тепер у злиднях, ми скликали збори на 1-го липня і зібрали $15.10, які сейчас відослали на адресу літератки.

Ми, українське жіноцтво, повинні особливе подбати, щоби у кождій місцевости зібрати хоч що-то на допомогу славній Українці, яка вже чимало потрудилася для українсько; справи. Не даймо своїй знаменитій сестрі загинути марно. Поможім їй прийти до здоровля, щоби могла еще неодним твором збогатити українську літературу.

Невеликими лептами, але з кождої кольонії, можемо піддержати биттє того серця, що так вірне любило й любить нашу Матір-Україну.

Усім, що досі пожертвували, щире спасибі!

Я думаю, що Українки в Америці возьмуть справу нашої славної письменниці як справу народньої чести.

Не забудьмо, що перо важніще і сильніще від найсильніщої збруї. Воно дає народови силу духа, воно створює кріпку орґанізацію, воно громадить армії борців і піднимає із народу героїв і провідників для служби народови.

Катерина Качмар.

МИЛЛВИЛЛ, Н. ДЖ.

Збірка на сироти в Тернополі.

На поклик до складання жертв для сиріт по стрільцях-героях, полягших в бою за волю і свободу нашого народу, котрі находяться в захоронці в Тернополи, зложили на мої руки жертви слідуючі: Іван і Анна Гусар (з пов. Скалат) $5.00. Петро Сороколіт $1.00, разом $6.00, за котрі то в імени сиріт складаю щире спасибі.

Хтоби з Тернопільцан хотів помогти бідним сиротам в тернопільській захоронці, проситься слати жертви на сю адресу: С. Мультан, 9 Biggs St., Millville, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".